

TÜRK SULTAN VE BEYLERİNE AİT YUNANCA BELGELER HAKKINDA BAZI BİLGİLER

Melek Delilbaşı

Hellenistik devirde Doğu'ya yayılmış ve VII. yüzyıldan itibaren Bizans'ın resmi dili olan Yunanca, Ortaçağ'da Akdeniz Dünya-sında bir koini glossa, yani ortak bir diplomasi dili haline gelmişti. Arap ve İran saraylarında Bizans ile yazışmalarda Yunanca kullanılmış ve bu gelenek Türkler tarafından da devam ettirilmiştir. Anadolu Selçuklu Hükümdarları Yunanca'yı genellikle Bizans'ın daha önce hakim olduğu yerlerde hüküm süren Lâtin devletlerle yapılan yazışmalarda kullanmaya başlamışlardır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra da Batı Anadolu Beylikleri ve Osmanlılar tarafından da XVI. yüzyılın ortalarına kadar bu gelenek sürdürülmüştür.

Osmanlıların Türkçe'nin yanında Yunanca'dan başka Farsça, Arapça, Lâtinçe, Macarca ve Slav dilleri ile de yazışma yaptıkları bilinmektedir. Türk Hükümdarları ve Beyleri tarafından yabancı devletlerle yapılan yazışmalarda değişik diplomatik dillerin kullanılması bu devletlerle anlaşmayı kolaylaştırmak amacını taşı-maktaydı.

Türk Sultanlarının Yunanca'yı diplomatik dil olarak kullandıklarını ilk defa ünlü bilgin Lampros, "Neos Ellinomnimon" da 1908'de yayınlanmış olduğu "İ-Elliniki os episimos glossa ton Soutanon" adlı makalesinde bahsetmiş ve Selçuklu ve Osmanlı Sultanlarına ait bazı belgeleri yayınladıktan sonra Venedik Arşivi'nde bulunan onaltıncı yüzyılda Türk Yöneticilerine ait belgeler hakkında bilgi vermiştir. Lampros, N.E.da yayınladığı başka makaleler⁽¹⁾ ile,

(1) Sp.Lampros, "İ Elliniki os Episimos glossa ton Soutanon, NE 5 (1908) 40-78; Sp.Lampros, "Ellinika dimosia grammata tou Soultou Bayazit II" NE 5(1908)155-189; Dio Ellinika engrafta ek ton arheion tis Venetias, NE 5(1908) 479-481.

Yunanca yazışmalar Divan'da görev almış olan Rum kâtipler tarafından kaleme alınmaktaydı. Anadolu Selçuklu divanında Farsça ve Arapça bilen kâtiplerin yanında Lâtince ve Yunanca bilen kâtipler, Osmanlı divanında ise, Farsça, Arapça, Yunanca, Lâtince, Macarca, ve Slav dillerini bilen çeşitli tercüman ve kâtipler bulunmaktaydı. Selçuklular ve Osmanlılar'ın ilk dönemlerinde divandaki Rum kâtipler hakkında bilgimiz şimdilik çok sınırlıdır.

XV. yüzyıl Bizans tarihçilerinden olan Dukas, II. Murad'ın Mihail Pillis adında bir Rum kâtibi olduğu hakkında bilgi vermektedir. Efesli bir Hristiyan aileye mensup olan Pillis, Sultan'ın maaşlı memurlarından olup, Arapça ve Yunanca dilleri kâtibi idi⁽¹³⁾.

1446 Şubatında II. Mehmed'in Venedik Cumhuriyeti ile yapmış olduğu antlaşmayı Eylül ayında onaylayan II. Murad'ın, Dimitri adında bir Rum kâtibi antlaşmayı teslim etmek üzere Venedik'e gönderdiği, Eylül 1446 tarihli ahidnâme ile bilinmektedir⁽¹⁴⁾.

Tarihçi Kritovulos ise Fatih Sultan Mehmed'in kâtibidir.⁽¹⁵⁾ İmrozun ileri gelenlerinden olan Kritovulos, 1451-1467 yılları arasındaki olaylardan bahseden kitabını Sultan'a ithaf etmiştir. 1456'da İmroz'un yöneticiliğine atanan tarihçi, adanın 1467'de Venediklilerin eline geçmesinden sonra İstanbul'a dönmüş ve geri kalan ömrünü burada geçirmiştir⁽¹⁶⁾.

Rum Kâtip ve tercümanlara ait Ortaçağ'da son derece sınırlı olan bilgiler XVII. yüzyıldan itibaren artmakta ve XIX. yüzyıla kadar Fener'li ailelerin Osmanlı Devleti'nin tercümanlık ve dış işlerinde önemli görevler aldıkları bilinmektedir.

I. GRUPTA, günümüze kadar mahafaza edilen Türk Hükümdarlarına ait en eski belge Selçuklu Hükümdarları İzzeddin Keykâvus'dan Kıbrıs kralı Hugues'e gönderilen mektuptur. 1216 tarihli olan mektubun kopyesi Vatikan Palatinos kodeksi No: 367 (C.XIII) de bulunmaktadır. Belge önce Lampros⁽¹⁷⁾ tarafından yayınlanmış

(13) Ducas, (Grecu), İstoria Turca-Bizantina, 1958, p.235; Lampros, i Elliniki os epismos glossa, NE(1908)44.

(14) Martin-Thomas, Diplomatarium Veneto-Levantinum, Acta et Diplomata, II, Venetiis, 1899, pp 370-371.

(15) Karayannopoulos, I.E., Pigai tis Bizantinis İstorias, Thessaloniki, 1970, p.393.

(16) Grecu, V., Critobuli Imbriotae, De rubus per annos 1451-1467 a Mechemete II gestis, Bucureşti, 1963.

(17) Sp. Lampros., a. g. e. s. 48.

ve daha sonra C1 Cahen⁽¹⁸⁾ ve Ş.Turan⁽¹⁹⁾ tarafından incelenmiştir. O. Turan⁽²⁰⁾ ise, "Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar" adlı eserinde bu mektupların Anadolu Selçuklu Tarihi açısından değerlendirmiştir. Elimizde bulunan bu belgelerden anlaşılacağı üzere, Kıbrıs Krallığı ile ticaret antlaşmaları 1207 yılında Antalya'nın fethinden sonra başlamış olmakla beraber, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'e ait bu ilk mektuplar zamanımıza kadar muhafaza edilmiştir.

Anadolu Selçuklu Sultanları Güneyde Antalya'da (1207) ve Kuzeyde Sinop gibi önemli limanların fethinden sonra deniz aşırı ülkelerle ticari ilişkilerini geliştirmek ve Anadolu'da ticareti teşvik etmek için müslüman olmayan tüccarlara (harbî) ahidnâmeler (kapitülasyonlar) vermeye başlamışlardır⁽²¹⁾.

Anadolu Selçuklu Sultanlarından İzzeddin Keykâvus'un Kıbrıs Krallığı ve Alâaddin Keykubad'ın Venedik ile Latin dilinde yapmış olduğu ticaret antlaşmaları, C1. Cahen⁽²²⁾ ve O. Turan⁽²³⁾ tarafından değerlendirilmiş/olduğu için burada tekrar ele alınmayacaktır. Sadece belirtilmek istenen noktalar şunlardır.

1216 tarihli İzzeddin Keykâvus'un ticaret antlaşması Türk diplomatiğinde kullanılan ilk Yunanca belge olduğu için önemlidir ve ayrıca dil özellikleri açısından, XIII. yüzyılda Yunan dilinin kullanımını açısından ilginçtir. Katharevusa ile yazılmış olan metin na, as gibi dimotiki de, bulunan bağlaçların da kullanılmasıyla XIII. yüzyılda kullanılan dimotikiye (halk Yunancası) pek çok noktada yaklaşmaktadır.⁽²⁴⁾ İlginç olan nokta, belgenin başında Arap harfleri ile yazılmış tuğra yerinde, bir Sultan ünvanı bulunması ve bunun üzerinde şimdiye kadar okunamamış olan Grekçe "apo ton" kelimelerinin yer almasıdır. Böylece Sultan'dan ibaresinin yarısı Yunanca yarısı Arap harfleriyle yazılmış olmaktadır⁽²⁵⁾.

(18) Cahen, C1., Le Commerce Anatolien au debut du XIII e siècle (Melangès.L. Halpen) Paris, 1951, s. 93.

(19) Ş. Turan; Türkiye - İtalya ilişkileri I, İstanbul, 1990

(20) O.Turan., Türkiye Selçuklularına aid Resmi Vesikalar, Ankara, 1958.

(21) Kapitülasyonlar hakkında ayrıntılı bilgi için bakın: H. İnalçık, İmtiyaz, EI, ve Ş.Turan, Türkiye İtalya İlişkileri I, 1990, İstanbul.

(22) Cahen, C1., a. g. e.

(23) O.Turan., a. g. e.

(24) Lampros.S., a. g. e. , s. 44

(25) Makalemi okumak lütfunda bulunan ve bu konuya dikkatimi çeken E. Zachariadou'ya teşekkür borçluyum. Belgenin fotokopisi için bak. Ek I.

Anadolu Selçuklu Devleti'nden sonra Anadolu'da kurulan Mentеше, Aydın ve Karaman -Oğulları da Venedik ve Ceneviz gibi devletlere verdikleri kapitülasyonlarda diplomatik dil olarak Yunanca'yı kullanmışlardır. Beylikler döneminde Ayasuluğ (Altoluogo) ve Balat (Milet) Batı Anadolu'da Doğu ile Batı arasında önemli bir ithalat ve ihracat limanıydı. Bu limanlardan Aydın ve Mentеше Beylikleri özellikle Venedik'in kolonisi olan Giritle ticari ilişkilerde bulunmuşlar ve kapitülasyonlar vermişlerdir. Bu ilişkileri E. Zachariadou "Trade and Crusade"⁽²⁶⁾ adlı eserinde aydınlatmıştır. Beylikler dönemine ait 10 ahitnâme Yunanca yazılmış olup, sadece Mentеше-oğlu Musa Bey'in 1358'te Kandiye Dükası'na verdiği ahitnâme Türkçedir.

Venedik ve Ceneviz gibi Ortaçağın denizci devletleri X. yüzyıldan itibaren Bizans'tan elde etmeye başladıkları ticari imtiyazları Anadolu Selçukluları, Beylikler ve daha sonra Osmanlılardan da elde etmeyi başarmışlardır. I. Bayezid 1390 yılında Batı Anadolu Beyliklerini Osmanlılara kattıktan sonra Venediklilere daha önce verilmiş olan imtiyazları yenilemiştir.⁽²⁷⁾ Cenevizlilerin de daha Orhan Gazi zamanında imtiyaz almaya başladıkları bilinmektedir. Ş.Turan "Türkiye-İtalya İlişkileri" adlı yeni yayınlanan eserinde Selçuklulardan Bizans'ın çöküşüne kadar kapitülasyonların ayrıntılı bir şekilde tahlilini yapmıştır⁽²⁸⁾. Ortaçağ Osmanlı ahidnâmelerinde 1403 yılında Süleyman Çelebi'nin Bizans ve Lâtin Devletleri'ne verdiği ahitname Türkçedir. II. Murad'ın 1430; II. Mehmed'in 1446 yılında Venedik'e verdikleri ahidnâmeler ise, Yunanca yazılmıştır. Bu döneme ait yedi ahidnâmenin de eski İtalyanca çevirisi bulunmaktadır.

II. GRUPTA, Bizans İmparatorlarına yazılmış mektuplar yer almaktadır. Bunlardan bir tanesinin orijinali St. Athos'da St. Paul manastırında bulunmaktadır. Manastırdaki yazmadan ilk söz eden ve metin başındaki tuğrayı kopye ederek yayınlayan St. Binon⁽²⁹⁾ olmuştur. Tuğranın I. Bayezid'e ait olduğunu ve "Bayezid ibn Murad Han" şeklinde okunması gerektiğini P.Witteker ileri sürmüştür ve

(26) Zachariadou, E., Trade and Crusade, Venetian Crete and the Emirates of Menteshe and Aydın (1300-1415) Venice, 1983.

(27) Martin-Thomas., a. g. e., s. 222-223.

(28) Turan.Ş., a. g. e.

(29) Binon.S., Les Origines Legendaires et l'Histoire de Qeropotamou et de Saint-Paul de l' Athos, Etude diplomatique et critique, Louvain, 1942, 272-275.

tuğranın tahlilini yapmışsada⁽³⁰⁾ kime hitap edildiği üzerinde durmamıştır.

Mektubun sadece bir satırının okunabilmesi bizim değerlendirme yapmamızı imkânsız kılmaktadır. Bununla beraber "eklamprotatos" (zatişahaneleri) kelimesinden bir imparatora hitap edildiği anlaşılmaktadır. Bayezid'in çağdaşı olan Bizans İmparatoru ise, V. Johannes (1390), VII. Johannes (1390) ve II. Manuel (1391-1425)dir. Mektup muhtemelen bu imparatorlardan birine yazılmış olmalıdır.

Bir diğer mektup ise, Roma'da Yunan Koleji ff. 227-228 da bulunmaktadır. Mektup önce Lampros tarafından yayınlanmış ise de mektubun kime ait olduğu kesin olarak tesbit edilememiş, I. Mehmed ya da II. Mehmed'e ait olabileceği ileri sürülmüştür.

Yunan Kolejinden fotokopisi sağlanan mektubun bir kısmı silişlik olup rahat okunamamaktadır. Lampros neşrine göre mektup'un başında Arapça bir tuğra bulunmakta, ve şu satırlar yer almaktadır⁽³¹⁾. "Emir'in Kral'a yazdığı mektubun ön sözünün tamamı buradadır. Yüksek şerefe lâyık olan, Krallığın doğal kaynağı ve kökü, bütün dünyevi yöneticileri ve payeleri veren ve çoğaltan, bütün Romalılarının yüksek Kralı, Sultanlığımın çok saf, çok değerli, çok aziz ve çok aranan babası, Krallığı'nın oğlu Büyük Efendi ve Büyük Emir'in (I.Emir), Sultan Mehmed Bey'in haşmetli selâmı Hükümdarlığımdan Hükümdarlığına kabul edilsin".

Yukarıdaki son cümleden anlaşılacağı üzere, bu mektup I. Bayezid'in oğlu olan ve 1413'te Osmanlı Devletinin başına geçen I. Mehmed'e aittir ve Bizans İmparatoru II. Manuel Palaeologos'a yazılmış olmalıdır. Bilindiği üzere 1402 Ankara savaşından sonra Sultan Bayezid'in oğulları Süleyman, İsa, Musa ve Mehmed Çelebiler arasında taht mücadelesi başlamıştı. Şehzadeler zaman zaman birbirlerine karşı olan mücadelede Bizans imparatorunun yardımına başvurmuşlardır. Bizans'ın politikası da zayıf olan şehzadeyi kuvvetliye karşı desteklemek olmuştur.

(30) Wittek, P., Notes sur la Tughra Ottomane, Byzantion XX (1950) 271-272 ve bak. Chrysochoidés, Simmikta, 4(1981) 279

(31) Lampros. S., To en Romi Ellinikon Gimnasion kai ai en to arheio autou Ellinikoi Kodikes, NE 10 (1913) 11. Belgenin fotokopisi için bak. Ek II.

Mehmet Çelebi önce Musa Çelebiye karşı mücadelesinde İmparator Manuel'in desteğini sağlamıştır. Musa Çelebinin 1411 yılında İstanbul'u kuşatması nedeniyle İmparator Manuel, Musa'ya karşı Çelebi Mehmed'i Rumeli tarafına geçirmek istemiştir. Çelebi Mehmed imparatorla anlaşmak üzere Gebze kadısı Fazullah'ı İstanbul'a yollamış ve Musa Çelebi'yi yenersen, onun almış olduğu yerleri İmparatora geri vermek, yenildiği takdirde ise kendisinin İstanbul'a kabul edilmesi üzerine bir antlaşma yapmıştır⁽³²⁾. İstanbul'a gelen Mehmed Çelebi, Üsküdar'da imparator Manuel ile görüştüğünden ve aralarında yeminle antlaşma yaptıktan sonra, Bizans'dan aldığı kuvvetlerle İneceğiz'e gitmiş (1 Teşrin 1411) burada yaptığı savaşta Musa'ya yenilerek Bizans'ın merkezine sığınmıştır. İmparator'un gemileri ile Bursa'ya geçirilen Mehmed Çelebi, 1412'de İstanbul civarında Musa ile yaptığı ikinci savaşta da başarı gösterememiştir. ⁽³³⁾ Sonunda Mehmed Çelebi, Rumeli Beyleri, Emirlerin bir kısmı ve Sırp Despotu Lazarevic ile birleşerek 5 Temmuz 1413'te Musa'yı ortadan kaldırarak Edirne'de bütün devletin hükümdarı olmuştur⁽³⁴⁾.

I. Mehmed, tek başına hükümdar olduktan sonra, Manuel ile dostluk antlaşmalarına sadık kalmış, 1403 antlaşmasıyla Bizans'a verilmiş olan yerleri iade etmeyi kabul ettikten başka, aralarındaki baba-oğul ilişkisine değinmiş ve dostluklarının devam edeceğini bildirmiştir⁽³⁵⁾.

1416 yılında İmparator Mora'dan dönerken Sultan Mehmed onu karşılamak üzere Gelibolu'ya kadar gitmiş ve Manuel'de onu gemisinde ağırlamıştır⁽³⁶⁾.

Bu dostane ilişkilere rağmen, İmparator fırsat bulunca 1416 yılında Mehmed'e karşı Mustafa Çelebi ve Aydın oğlu Cüneyd Bey'i desteklemiştir⁽³⁷⁾. Manuel, Mehmed'e karşı olanları Rumeli'ye geçirtmiş ve Serez'de zaptedilmişse de Mustafa Çelebi ve Cüneyd Bey yenilgiye uğramışlar ve Selânik kalesine sığınmışlardır. Selâ-

(32) Aşık Paşa-zâde., *Tevarih-a Al-i Osman*, ed. N. Atsız, s. 147-148.

(33) Pseudo, Phrantzes. *Cronica, Grecu*, s. 228.

(34) Brehier, L., *Vie et Mort de Byzance*, Paris, 1947, s. 477, bak dipnot 5 ve İ.H.Uzunçarşılı, I. Mehmed, İ. A.

(35) Ducas, ed. Grecu, s. 133

(36) Barker, J.W., *Manuel II. Palaeologus (1931-1425)*, New Brunswick, New Jersey, 1963, s. 318-320.

nik'i kuşatan Sultan Mehmed mültecilerin teslimini istemiş Selânik valisi Dimitrios Leondaros da İmparatorun izni olmadan bu konuda yetkili olmadığını bildirmiştir. Dukas'dan öğrendiğimize göre, Manuel, Çelebi Mehmed ile olan dostluk antlaşmasını yenilemek zorunda kalmış ve ona aralarında daha önce baba-oğul ilişkisi kurulduğu için mültecileri teslim etmenin yakışık almayacağını ve onları Mehmed'in hükümdarlığı süresince tutsak olarak muhafaza edeceğini söylemiştir⁽³⁸⁾.

Yapılan antlaşmada, Sultan Mehmed İmparatora yılda 300.000 akçe vermeyi ve status quo'yu koruyacağını taahhüt etmiş, İmparator'da Mustafa Çelebi'yi Limni adasına göndermiş, Cüneyd Bey'i ise İstanbul'da Pammakaristos Manastırına kapatmıştır.

Mustafa olayından sonra, 1420-21 kışında Çelebi Mehmed'in İstanbul yoluyla Anadolu'ya geçeceğini bildirmesi üzerine, Manuel onu karşılamak üzere bir heyet göndermiş ve kendisine Topbane'den Üsküdar'a kadar refakat etmiştir⁽³⁹⁾.

1421 yılında Sultan Mehmed'in Edirne çevresinde avlanırken hastalanmasından sonra Manuel, Demetrius Laskaris-Leontaris adında bir elçiyi Sultan'a göndermiştir. Mehmed iyileşemeyeceğini anlayınca Amasya valisi olan oğlu Murad'ın getirilmesini buyurmuş ve diğer iki küçük oğlunun öldürülmelerini önlemek için de imparatorun yanına gönderilmelerini vasiyet etmişti⁽⁴⁰⁾.

Elimizde bulunan mektubun üzerinde tarihi olmadığı için ne zaman Sultan Mehmed'den İmparator'a gönderildiği belli değildir. Fakat yukarıda özetlemeye çalıştığımız dostane ilişkilerin birinde yazılmış olmalıdır.

III. GRUPTA ise, gayri-müslimlere imtiyaz veren nâmeler (amannâmeler) bulunmaktadır.

Osmanlılar, bir ülkeye savaş açmadan önce, İslam Hukukuna göre halkı üç defa teslim olmaya davet ederlerdi. Eğer kent halkı aman dilerse, zimmi statüsünde kendi dinlerinde serbest olup, can-

(37) İnalcık.H., Manuel II. Palaologus, 1969, Critica, s. 280-283.

(38) Ducas, ed. Grecu., s 157-159

(39) Uzunçarşılı . İ.H., I. Mehmed, İ.A.

(40) Barker.J.W.,a. g. e., s. 353-354

lıları, malları ve ırzları devletin koruması altına alınırdı. Eğer teslim olmayı kabul etmezlerse halk tutsak, toprak ise devlet malı sayılırdı⁽⁴¹⁾.

Sultan II. Murad'ın 1430 yılında Selânik'e savaş açmadan önce halkı teslim olmaya ikna etmek için Hristiyan elçiler ve oklarla kaleden içeri Yunanca yazılmış mektublar gönderdiği, olayların görgü tanığı olan J.Anagnostis'in "Diigisis" adlı eserinde ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır⁽⁴²⁾.

Bizans halkına gönderilen mektupların da Yunanca yazıldığı anlaşılmaktadır. Bu konuda muhafaza edilen en eski belgeler Sultan II. Murad ve Rumeli Beylerbeyi Sinan Paşa'nın 1430 yılında Yanya halkına teslim olmaları için gönderdikleri nâmelerdir⁽⁴³⁾. Bu nâmeler daha sonraki ahidnâmelere örnek olmuştur. II. Mehmed'in İstanbul'un fethinden sonra 1 Haziran 1453'te bir ahidname verdiği; Osmanlılar tarafından aynı şekilde 1567,1576,1694'te Sakızlılara ve 1579'da Siklat Adalarına aynı şekilde ahidnameler verdikleri bilinmektedir.

Sinan Paşa'nın nâmesi:

Ben, Beyerbeyi, bütün Batı'nın Bey'i Sinan Paşa Yanyalıların çok kutsal Metropolitine ve saygıdeğer idarecelerine, Kaptan Strati-gopoulos'a , Kaptan'ın oğlu Bay Pavlos ve Başkumandan Boisabos ve Başyargıc Stanitzı ve diğer büyük ve küçük Yanya yöneticilerine emrediyorum ve onları selamlıyorum.

Malûm ola ki, Dük'ün bölge ve kalelerini teslim almamız için bizi büyük Efendi (Sultan) gönderdi ve bize şöyle buyurdu: İyilikle boyun eğen kale ve ülkenin tahrip edilmekten hiç bir korkusu olmasın. Boyun eğmeyen kale ve ülkeyi, Selânik'te yaptığım gibi, yok etmemi ve temelinden yıkmamı emretti. Bu nedenle, Frenklerin Selânikleri mahvettikleri gibi, sizi de mahvetmekten başka hiç bir yararı dokunmayacak olan sözlerine aldanmamızı ve onları dinlememizi size yazıyor ve söylüyorum.

(41) İnalçık.H., The Policy of Mehmed II toward the Greek population of Istanbul and the Byzantine Buildings of the city, Dumbarton Oaks Paper 23/24, 231-249.

(42) Delilbaşı.M., J.Anagnostis, Selanik'in Son Zaptı Hakkında bir Tarih, T.T.K. yay, Ankara, 1989.

(43). Delilbaşı.M., Selanik ve Yanya'da Osmanlı Egemenliğinin Kurulması, Belleten LI/ 199(1987) 75-106.

Bu sebeple, göğün ve yerin Tanrı'sına Peygamber Muhammed ve Yedi Musafya (Mushaflar) ve Tanrı'nın 124.000 Peygamberi, başım ve canım adına ve kuşandığım kılıç adına size yemin ediyorum ki, esaretten, çocukların alınmasından, kiliselerin tahrip edilmesinden ve cezalandırılmaktan hiç bir korkunuz olmayacaktır. Kiliseleriniz de adet olduğu üzere çanlarını çalacaktır. Başpiskopos, Roma devrindeki yargılama yetkisine ve kilisedeki bütün haklarına, tımar sahibi idareciler yine tımarlarına, çocuklarına, kendilerine tabi olanlara ve mallarına kayıtsız şartsız sahip olacaklardır. Daha başka istekleriniz olursa size bağışlayacağız. Şayet, inatla direnir ve iyilik ile boyun eğmezseniz biliniz ki, Selânik'i yağma ederek kiliselerini tahrip ettiğimiz, her şeyi harap ve yok ettiğimiz gibi, sizi ve mallarınızı da tahrip edeceğiz. Tanrı günahı sizde arasın.

Bu mektupları alan Yanya'lılar Ekim 1430'da kentin anahtarını Sultan Murad'a teslim ederek barış yoluyla Osmanlı egemenliğini kabul etmişlerdir⁽⁴⁴⁾.

Yanyalıların Bizans dönemindeki imtiyazlı durumlarını Osmanlı egemenliği zamanında da uzun süre korudukları Osmanlı tahrir defterlerindeki bilgilerden de anlaşılmaktadır. Son yıllarda 1564 ve 1569 tarihli Yahya Tahrir defterleri üzerindeki çalışmalardan elde ettiğim sonuçlara göre, XVI.yüzyılın ortalarında Yanya ve Epir'in diğer bölgelerinde nüfusun hemen tamamı Hristiyanlardan oluşmakta, yer isimleri de Bizans ve Slav karakterini korumaktadır. Böylece Türk idaresi altında Yunan topraklarının ve halkının tarihini aydınlatacak en önemli kaynak grubunu oluşturan Tahrir defterleri bir bakıma Yunanca kaynakları tamamlamaktadır.

Özetle diyebiliriz ki, yukarı da örnekler vermeye çalıştığımız ahitname ve nameler, Yunanca'nın Ortaçağ'da Türklerin Hristiyan devletlerle yaptıkları yazışmalarda yoğun bir şekilde kullandığını gösterdikten başka, bu devrin siyasi ve ekonomik tarihine de katkıda bulunmaktadır.

(44) Delilbaşı.M., a. g. e., s. 198.

Ek I

Eylül 1216 Tarihli Sultan İzzeddin Keykâvus'dan Kıbrıs Kralı Hugures'e gönderilen Mektup.

سلطان سلطان

Handwritten text in Rika script, likely a letter or document. The text is dense and covers most of the page, starting with a large initial letter 'F'.

